

historiske Foredrag. Naar han atter idag er kommen tilbage til, hvad han har fremhævet i enhver Sæssion, hvor denne Sag har været for, hvad der passerede i 1848, da er hans Fremstilling deraf vistnok aldeles rigtig; men, naar han bestandig har characteriseret det Passerede som et Løfte af Regjeringen, saa har jeg troet, at han havde yttret sig correctere, naar han havde kaldet det et Program af det Ministerium, som da tiltraadte, hvori det dengang forelagde de Principer, det vilde følge, og det var i 1848 (Hør h); siden den Tid er der foregaaet flere Forandringer (Hør h), og det er noksom sandt, at de menneskelige Ting ikke kunne være bestandige (Latter); disse Forandringer angaae navnlig tvende Gjenstande, først Ministrenes Personer, thi der ere ikke nu de samme Ministre, der vare i 1848, Pluraliteten er andre Mænd, og jeg troer, at, naar man sammenligner det Program, et Ministerium følger, med det Program, et andet Ministerium følger, kan man ei tale om brudte Løfter. — Jeg troer, at, hvis Sligt kom frem i andre constitutionelle Forsamlinger, saa vilde man finde det paafaldende. Dernæst er der indtraadt en Forandring i Forholdene, navnlig i de her paagjældende, med Hensyn til Salget af Fæstegods og Overgangen af det til Selveie, og dette er netop Hovedpunktet i Sagen, hvorom Undersøgelsen dreier sig, og hvor jeg vil afvente, hvad der maatte bemærkes til de Tabeller, der ere udarbejdede i det statistiske Bureau — jeg har ikke kunnet udarbejde dem selv — og som jeg har forelagt til Prøvelse; skulde der ikke være større Fejl end de, den ærede Taler fremhævede sidst, og som angaae nogle hundrede Tønder Hartkorn, saa vil Resultatet, som jeg sagde, dog staae fast. Skulde det end, efter de forskjellige Beregninger, kun blive 4,500 Edr. Hartkorn, der er solgt i det sidste Aar, istedetfor 5000 Edr. Hartkorn, saa vil det dog omtrent være dobbelt saameget som i den foregaaende Tid (Monrad: Maa jeg bede om Ordet.). Dernæst er det vel saa, at man ikke saaledes har kunnet gaae i Detaillen, at man kunde afjelne de Afhændelser, der ere skete ved Fæsteledighed og derunder de ganske enkelte, der kunde være

skete ved Fæstegaardes Auction, fra de øvrige; men naar de ere regnede med i det første Aar, og de ere regnede med i det sidste Aar, saa kan Forholdet ikke forrykkes.

Der er endelig et andet Punkt, jeg vil tillade mig at fremhæve, det er den Bebreidelse til Regjeringen, at den Intet har gjort der, hvor den kunde raade, og navnlig ikke med Hensyn til de offentlige Stiftelsers Godser. Det forekommer mig dog, at Loven om Krongodsets Afhændelse og om Universitetets, Communitetets og Sorø Academies Godses Afhændelse har været Noget og ikke Lidet. Naar det dernæst er bemærket, at man havde vilst en anden Tøndent's i et enkelt Forhold, som den ærede Taler kom tilbage til, nemlig med Hensyn til de her i forrige Sæssion vidtløstigen omtalte Bindinge Lillvangs Lødder, om hvilke det blev antaget her i Rigsdagen, at disse Lødder ikke hørte under Fæstetvang, saa blev det dengang sagt af mig, som daværende fungerende Minister, at der skulde blive taget billigt Hensyn til det særegne Forhold, der her fandt Sted. Nu er der i det nævnte Tilfælde skænket en Fjerdedeel af Kjøbesummen til de fjernere Umyndige, som man vilde have Lødder overdraget til, og det forekommer mig virkelig at være et billigt Hensyn til Slægtningerne. Det er accurat det selv samme, som der var givet Fæstereens Børn paa Krongodset, naar de ikke selv kunne overtage Gaarden; thi der er ogsaa tilslagt dem en Fjerdedeel af Børdien, og denne Regel er, saavidt jeg erindrer, ogsaa optaget i den sidste Lov. Det er vist, at man netop ved denne Bestemmelse har søgt at gjøre den Ansfulse Børdst til Bedste for disse umyndige Slægtninge, som her blev udtalt i denne Sag, og man kunde da mindst vente, at den skulde være fremdraget, som sket er. Der er andre Stiftelser, til hvilke man maaskee sigter, hvis Bestyrelser ere saa selvstændige, at det vil være et Retsspørgsmaal, om Regjeringen kan foreskrive saa indgribende Bestemmelser som et tvunget Salg af deres Fæstegods. Men det anseer jeg vist, at der med Hensyn til de Godser, som umiddelbart høre under Regjeringens Styrelse, ligge tilstræffelige Data for, hvorledes Regjeringen onsker fremmet, hvad den altid har erklæret sig